

Sygnatura akt I C 3712/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Szczecin, dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Joanna Kitłowska-Moroz

Protokolant: stażysta Tomasz Smyczyński

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2023 r. w Szczecinie

na rozprawie sprawy z powództwa Bank (...) spółki akcyjnej w G.

przeciwko M. G., M. W.

- o roszczenia z umów bankowych denominowanych/indeksowanych do franka szwajcarskiego

I. oddala powództwo

II. zasądza od powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz każdego z pozwanych M. G. i M. W. kwotę 13 517zł tytułem zwrotu kosztów procesu-wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 3712/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 grudnia 2022 roku Bank (...) S.A. z siedzibą w G. wniósł o zasądzenie in solidum od pozwanych M. G. i M. W. na rzecz powoda Banku (...) S.A. z siedzibą w G. kwoty 393.891,95zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następującego po dniu doręczenia pozwany do dnia zapłaty, na którą składają się:

kwota 275.499,99zł tytułem zwrotu kapitału udostępnionego pozwany na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., którego Bank jest następcą prawnym, oraz

kwota 118.391,96 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanych z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu w okresie od dnia wypłaty kredytu (października 2006 r.) do maja 2022r.włącznie;

- z zastrzeżeniem, że zapłata należności przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego do wysokości dokonanej zapłaty.

Powód wniósł też o zasądzenie in solidum od pozwanych na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z uwzględnieniem uiszczonych opłat skarbowych od złożonych dokumentów pełnomocnictw – z zastrzeżeniem, że zapłata należności przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego do wysokości dokonanej zapłaty.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych z osobna zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz solidarnie na ich rzecz ewentualnych kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pomiędzy M. Ś. (obecnie G.) i M. W. a (...) Bank S.A. w dniu 24 sierpnia 2006 roku została zawarta umowa kredytu nr (...), na mocy której bank dzielił im kredytu w kwocie 255 204 zł indeksowanego kursem CHF. Kredyt był przeznaczony na pokrycie części kosztów zakupu nieruchomości. Kredyt miał być wypłacony w transzach. Spłata kredytu miała nastąpić w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo - odsetkowych. W § 1 ust. 1 umowy przewidziano, iż w dniu wypłaty kredytu jego saldo będzie wyrażane w walucie, do której indeksowany jest kredyt, według kursu kupna tej waluty podanego w tabeli kursów kupna / sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe będzie przeliczane dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży tej waluty podanego w ww. tabeli. W § 7 ust. 2 umowy wskazano, iż każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt, według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank. Zgodnie z § 10 ust. 8 umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonywanej przez kredytobiorcę miało następować według kursu sprzedaży waluty do której był indeksowany kredyt podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu pływu środków do Banku. Zapis § 17 stanowił, iż do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów będą stosowane odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna miano określać jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kursy sprzedaży miano określać jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Wskazano, iż do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. będzie stosować się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. Przewidziano, że obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku będą określone przez bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (www.gemoneybank.pl).

Dowód:

umowa kredytu k. 36-47

Kredyt został wypłacony pozwanym w sześciu transzach w łącznej wysokości 275.499,99zł zł, w tym:

w dniu 3 października 2006 roku wypłacono im kwotę 240.000 zł, którą bank przeliczył stosując swój kurs na 98.384, 85CHF,

w dniu 3 października 2006 roku wypłacono im kwotę 10.000 zł, którą bank przeliczył stosując swój kurs na 4.099,37 CHF,

w dniu 20 lutego 2008 roku wypłacono im kwotę 25.499,99 zł, którą bank przeliczył stosując swój kurs na 11.851,09 CHF,

W okresie od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 5 listopada 2019 roku pozwani tytułem rat kapitałowo - odsetkowych ww. kredytu zapłacili na rzecz Banku i jego poprzednika świadczenia w łącznej wysokości 216.897,35 zł. Następnie w dalszym okresie od grudnia 2019 r. do 3 lutego 2021 r. suma ich spłat wzrosła o 26.434 zł. Łącznie w okresie do dnia 3 lutego 2021 roku zapłacili z tego tytułu 243.331,35 zł. W dalszej kolejności, w okresie od stycznia 2021 roku do września 2022 roku pozwani spłacili na rzecz Banku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych łączną kwotę 39.271,85 zł.

Dowód:

wnioski o wypłatę kredytu wraz z dowodami księgowania (k. 162-163, 164, 165-167, 168-170),

zestawienie księgowania na rachunku kredytowym (k. 171-176),

przegląd historii rachunku kredytowego (k. 177-184),

Dnia 23 marca 2022 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał wyrok, w którym między innymi ustalił, że umowa kredytu nr (...) z dnia 24 sierpnia 2006 r. zawarta pomiędzy M. Ś. (obecnie G.) i M. W. a (...) Bankiem Spółką Akcyjną w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego) jest nieważna, zasądził od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powódki M. G. kwotę 16.620,09 zł (szesnastu tysięcy sześciuset dwudziestu złotych dziewięciu groszy) i kwotę 448,78 zł (czterystu czterdziestu ośmiu złotych siedemdziesięciu ośmiu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r., zasądził od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powoda M. W. kwotę 16.620,09 zł (szesnastu tysięcy sześciuset dwudziestu złotych dziewięciu groszy) i kwotę 448,78 zł (czterystu czterdziestu ośmiu złotych siedemdziesięciu ośmiu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r., oraz zasądził na rzecz powodów M. G. i M. W. kwotę 212.847,95 zł (dwustu dwunastu tysięcy ośmiuset czterdziestu siedmiu złotych dziewięćdziesięciu pięciu groszy) i kwotę 3.170,19 zł (trzech tysięcy stu siedemdziesięciu złotych dziewiętnastu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w dniu 10 października 2022 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 532/22 zmienił zaskarżony wyrok:

1. w punkcie drugim w ten sposób, że zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powódki M. G. kwotę 16.620,09 zł (szesnastu tysięcy sześciuset dwudziestu złotych dziewięciu groszy) i kwotę 448,78 zł (czterystu czterdziestu ośmiu złotych siedemdziesięciu ośmiu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r. do dnia 8 sierpnia 2022r,

2.w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powoda M. W. kwotę 16.620,09 zł (szesnastu tysięcy sześciuset dwudziestu złotych dziewięciu groszy) i kwotę 448,78 zł (czterystu czterdziestu ośmiu złotych siedemdziesięciu ośmiu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r. do dnia 8 sierpnia 2022r,

3. w punkcie czwartym w ten sposób, że zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz powodów M. G. i M. W. kwotę 212.847,95 zł (dwustu dwunastu tysięcy ośmiuset czterdziestu siedmiu złotych dziewięćdziesięciu pięciu groszy) i kwotę 3.170,19 zł (trzech tysięcy stu siedemdziesięciu złotych dziewiętnastu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 do dnia 8 sierpnia 2022r

- z tym, że uzależnił spełnienie powyższych świadczeń od jednoczesnego zaoferowania przez powodów zwrotu na rzecz pozwanej świadczenia pieniężnego spełnionego na podstawie umowy kredytu nr (...) z dnia 24 sierpnia 2006 r. zawartej pomiędzy M. Ś. (obecnie G.) i M. W. a (...) Bankiem Spółką Akcyjną w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego) w łącznej kwocie 275.499,99 zł (dwieście siedemdziesiąt pięć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i 99/100) albo zabezpieczenia przez powodów roszczenia o zwrot powyższego świadczenia.

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny oddalił apelację i zasądził od Banku na rzecz M. G. i M. W. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach.

Bezsporne, nadto dowód:

wyrok SO w Szczecinie (k. 58-96),

wyrok SA w Szczecinie (k. 97-161)

Dnia 7 listopada 2022 roku M. G. i M. W. złożyli Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G. oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności .

W oświadczeniu wskazano, iż w związku z nieważnością umowy kredytu i z uwagi na prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie składają oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności w części, tj w kwocie 275.499,99zł

na którą składają się kwota 212.847,95zł i 3170,19zł zasądzone w pkt 3 zmienionego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie oraz odsetki w kwocie 20.867,06zł za okres od 18 maja 2021r do 8 sierpnia 2022r oraz część kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym do kwoty 4178,15zł a także kwota 34.436,64zł stanowiąca sumę rat uiszczonych w okresie od 4 marca 2021r do 3 października 2022r i dokonują potrącenia na podstawie art. 498 § 2 k.c., z wierzytelnością banku w kwocie 275.499,99zł tytułem wypłaconego kredytu.

Pismem z dnia 30 listopada 2022r M. G. i M. W. wezwali Bank (...) SA do zapłaty w terminie 3 dni na swoją rzecz kwoty 34.436,64zł stanowiącej sumę rat uiszczonych w okresie od 4 marca 2021r do 3 października 2022r.

Przesyłkę doręczono 5 grudnia 2022r.

9 grudnia 2022r M. G. i Michał W. ponownie złożyli oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności w części, tj w kwocie 275.499,99zł na którą składają się kwota 212.847,95zł i 3170,19zł zasądzone w pkt 3 zmienionego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie oraz odsetki w kwocie 20.867,06zł za okres od 18 maja 2021r do 8 sierpnia 2022r oraz część kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym do kwoty 4178,15zł a także kwota 34.436,64zł stanowiąca sumę rat uiszczonych w okresie od 4 marca 2021r do 3 października 2022r z wierzytelnością banku w kwocie 275.499,99zł tytułem wypłaconego kredytu. Pismo z załączonym oświadczeniem o potrąceniu zostało nadane 09 grudnia 2022 roku, natomiast doręczone 15 grudnia 2022 roku.

Dowód:

pismo z dnia 7.11.2022 r., pismo z 30.11.2022, pismo z 9 .12.2022(k. 247, 249,251

wydruki z systemu śledzenia przesyłek (k. 248,250,252).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się niezasadne w całości.

Bank (...) S.A. z siedzibą w G. w niniejszym postępowaniu dochodził zasądzenia in solidum od pozwanych:

- kwoty 275.499,99zł tytułem zwrotu kapitału udostępnionego pozwanym na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., którego Bank jest następcą prawnym, oraz

-kwoty 118.391,96 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanych z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu w okresie od dnia wypłaty kredytu

Powód swoje roszczenia wywodził z przepisów regulujących instytucję bezpodstawnego wzbogacenia. Jako podstawę prawną zgłoszonych roszczeń powód podawał przepisy art. 405 k.c. w zw. z przepisem art. 410 k.c.

Bezspornym w przedmiotowej sprawie było, iż strony zawarły umowę o kredyt, a ponadto, że przed Sądem Okręgowym w Szczecinie toczyło się postępowanie z powództwa M. G. i M. W. pod sygn. akt I C 1033/21 o ustalenie nieważności przedmiotowej umowy. W rezultacie rozpoznanej sprawy Sąd Okręgowy w Szczecinie, a następnie Sąd Apelacyjny w Szczecinie, prawomocnie:

ustalił, że umowa kredytu jest nieważna

zasądził od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz powodów 16.620,09 zł (szesnastu tysięcy sześciuset dwudziestu złotych dziewięciu groszy) i kwotę 448,78 zł (czterystu czterdziestu ośmiu złotych siedemdziesięciu ośmiu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 r. do dnia 8 sierpnia 2022r oraz kwotę 212.847,95 zł (dwustu dwunastu tysięcy ośmiuset czterdziestu siedmiu złotych dziewięćdziesięciu pięciu groszy) i kwotę 3.170,19 zł (trzech tysięcy stu siedemdziesięciu złotych dziewiętnastu groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 maja 2021 do dnia 8 sierpnia 2022r oraz koszty procesu w kwocie 8100zł.

Przedmiotem sporu zaś w niniejszej sprawie stanowiły kwestie rozliczenia świadczeń związanych z unieważnieniem zawartej między stronami umowy. Powód stał bowiem na stanowisku, że na skutek ustalenia nieważności umowy przysługuje mu roszczenie o zwrot kwoty nominalnej kapitału wypłaconego stronie pozwanej jako kredytobiorcy, a nadto powód domagał się zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania z kapitału przez pozwanych z udostępnionego mu na podstawie nieważnej umowy kredytu.

Pozwani z kolei kwestionowali powództwo w całości podnosząc zarzut potrącenia kwoty dochodzonej przez powoda tytułem wypłaconego kapitału z przysługującą im wobec powoda wierzytelnością wynikającą z dokonanych przez pozwanego wpłat tytułem rat kapitałowo-odsetkowych.

Przechodząc zatem do rozważenia zasadności poszczególnych roszczeń zgłoszonych przez powoda w pierwszej kolejności należy wskazać, iż przesądzona jest w przedmiotowym postępowaniu kwestia ważności umowy kredytu zawarta pomiędzy stronami. Wskazać należy, iż zgodnie z przepisem art. 365 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) polega między innymi na zakazie dokonywania ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z ustaleniami i ocenami już w sprawie osądzonej między tymi samymi stronami.

Stwierdzić zatem należy, iż prawomocny wyroki Sądu Okręgowego w Szczecinie i Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, które w swojej istocie zawierają stwierdzenie nieważności umowy o kredyt nr (...) mają powagę rzeczy osądzonej co do stwierdzenia nieważności tej umowy w rozumieniu art. 366 k.p.c. i w takim sensie, niezależnie od treści art. 365 § 1 k.p.c., wiąże strony tego postępowania, Sąd Okręgowy orzekający w sprawie niniejszej, a także Sąd odwoławczy. Sąd zatem jest związany ustaleniem, iż umowa o kredyt jest nieważna.

Kluczową konsekwencją stwierdzenia nieważności umowy kredytu jest konieczność traktowania takiej umowy, jakby nigdy nie została zawarta. Orzeczenie Sądu w tym przedmiocie jest deklaratoryjne. Oznacza to, że Sąd nie kreuje tego skutku, a jedynie potwierdza, że ze względu na doniosłe wady umowy nie funkcjonuje ona pomiędzy stronami od samego początku. Takie stwierdzenie dotyczy w szczególności przypadków, gdy do ukształtowania stosunku umownego doszło w sposób wyraźnie krzywdzący kredytobiorców, przy wykorzystaniu przez drugą stronę silniejszej pozycji. Sankcja w postaci bezwzględnej nieważności umowy powoduje, że strony powinny dokonać zwrotu świadczeń, które otrzymały w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Tym samym unieważnienie umowy powoduje po stronie kredytobiorcy zwrot kapitału uzyskanego od banku tytułem kredytu z kolei po stronie banku obowiązek zwrotu na rzecz kredytobiorcy sumy świadczeń uzyskanych tytułem rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych przez cały okres kredytowania. Podstawą prawną roszczenia w takim przypadku jest art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., które dotyczą tzw. świadczenia nienależnego. Zgodnie ze wskazanymi przepisami, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.). Kwestia rozliczenia świadczeń wynikających z nieważnej umowy kredytowej stanowiła przedmiot sporu zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie sądowym, z uwagi na dwie konkurencyjne teorie określające sposób zwrotu dokonanych przez strony świadczeń tj. teoria salda i teoria dwóch kondykcji. Wskazać należy, iż teoria salda przewiduje, że pieniądze powinna zwrócić strona, która uzyskała większą korzyść. Stosując tę teorię Sąd dokonuje w procesie niejako automatycznej kompensaty wzajemnych roszczeń stron. Teoria salda zakłada, że w przypadku kiedy Sąd dojdzie do przekonania, że umowa kredytu jest nieważna, wówczas dokonuje porównania wartości wzbogacenia każdej ze stron umowy i wskazuje powstanie roszczenia tylko po tej stronie umowy, której wzbogacenie posiada wyższą wartość. Wysokość roszczenia w takim przypadku będzie stanowiła różnica pomiędzy kwotą większego wzbogacenia i kwotą mniejszego wzbogacenia. Z kolei teoria dwóch kondykcji zakłada, że w sytuacji stwierdzenia przez Sąd, że umowa jest nieważna, obie strony umowy (kredytobiorca oraz bank) stały się bezpodstawnie wzbogacone. Każdej ze

stron przysługuje odrębne roszczenie, którego można dochodzić niezależnie od roszczenia przysługującego drugiej stronie. Tak ukształtowany zakres roszczeń sprawia, że roszczenie jednej ze stron może zostać potrącone, jak również dochodzone w drodze powództwa wzajemnego.

O kwestii sposobu rozliczenia świadczeń z nieważnej umowy kredytowej przesądził Sąd Najwyższy w uchwale z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, gdzie w uzasadnieniu wskazano, że umowa, która nie może wiązać bez niedozwolonego postanowienia – o czym decydują obiektywne kryteria wynikające z prawa krajowego – jest w całości bezskuteczna, a w konsekwencji konsument i kredytodawca mogą żądać zwrotu świadczeń spełnionych na jej podstawie jako nienależnych (art. 410 § 1 k.c.). Roszczenia stron mają charakter odrębny (niezależny), co oznacza, że nie ulegają automatycznie wzajemnej kompensacji i konsument może żądać zwrotu w całości spłaconych rat kredytu niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. W tej kwestii Sąd Najwyższy potwierdził stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku wydanej w sprawie III CZP 11/20, w której uznał teorię dwóch kondycji za prawidłowy sposób, w który sąd może rozstrzygnąć o roszczeniu „frankowicza” lub innej osoby pokrzywdzonej kredytem walutowym.

W świetle takiego stanowiska uznać należy, iż przy rozliczeniu wzajemnych świadczeń spełnianych na podstawie umowy, która została uznana za nieważną, zastosowanie powinna mieć teoria dwóch kondycji, która przewiduje, że powstają w takiej sytuacji dwa stosunki prawne i każda ze stron ma roszczenie do drugiej o zwrot środków na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powyższe powoduje, iż jako zasadne należy uznać żądanie strony powodowej o zapłatę kapitału wypłaconego na rzecz strony pozwanej na podstawie umowy o kredyt nr (...). (...) Godzi się zauważyć, że nie ma znaczenia okoliczność jakiej kwoty dochodził konsument z tytułu nienależnie spełnionych świadczeń w ramach spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i czy rozmiar dochodzonej kwoty kredytobiorca ustalił na zasadzie teorii salda, czy na zasadzie teorii dwóch kondycji. Kwestia ta nie wpływa na uprawnienie Banku do dochodzenia wypłaconego kapitału na zasadzie teorii dwóch kondycji.

Powód w zakresie dochodzonego roszczenia wywodził uprawnienie do kwoty 275.499,99zł tytułem zwrotu kapitału oraz kwoty 118.391,96 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania z tegoż kapitału. Ocena zasadności powództwa wymaga odrębnej weryfikacji podstawy prawnej i faktycznej takich roszczeń.

Powód dochodził kwoty 275.499,99zł z wskazując, iż stanowi ona wartość kapitału udostępnionego pozwanym na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., którego Bank (...) S.A. S.A. w G. jest następcą prawnym. Jak wynika z dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, kredyt został wypłacony pozwanym właśnie w takiej kwocie.

Pozwani podnieśli w odpowiedzi na pozew procesowy zarzut potrącenia kwoty objętej tym konkretnym roszczeniem.

Zgodnie z przepisem art. 498 § 1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Przepis § 2 wskazanego artykułu przewiduje, że wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Zgodnie zaś z art. 499 k.c. potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Przepis artykułu 498 k.c. wyznacza przesłanki oraz skutki czynności prawnej potrącenia wierzytelności. W art. 498 § 1 k.c. wskazane zostały okoliczności, w których aktualizuje się kompetencja wierzyciela do wzajemnego umorzenia dwóch przeciwstawnych wierzytelności mocą jednostronnego oświadczenia woli. Stosownie do treści art. 498 k.c., potrącenie może być skutecznie dokonane, jeżeli łącznie spełnione są następujące przesłanki: 1) wierzytelności są wzajemne i jednorodnjajowe; 2) wierzytelność przedstawiana do potrącenia (aktywna) jest wymagalna; 3) wierzytelność potrącana jest zaskarżalna. Aby mogło dojść do potrącenia ustawowego, muszą istnieć dwie przeciwstawne wierzytelności. Innymi słowy: dwie osoby muszą być względem siebie jednocześnie wierzycielami i dłużnikami. Obie wierzytelności muszą być jednorodnjajowe w zakresie przedmiotu świadczenia. Jednorodnjajowość wierzytelności nie oznacza, że wszystkie cechy potrącannej wierzytelności muszą być takie same

po obu stronach. Dotyczy ona tylko jednakowego przedmiotu świadczeń obydwu stron. Zasadniczo więc potrącenie jest możliwe, gdy przedmiotem obu wierzytelności są takie rzeczy, które są zamienne w obrocie. Stan wymagalności wierzytelności oznacza, że upłynął już termin spełnienia świadczenia (zob. art. 455 kc). Zob. np. post. SN z 12.2.2019 r., II CSK 413/18, Legalis. Kolejną przesłanką potrącenia jest w świetle art. 498 k.c. zaskarżalność wierzytelności. Polega ona na możliwości dochodzenia ich zasądzenia i egzekwowania wbrew woli pozwanego dłużnika.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż pozwani wykazali wymagalność ich roszczenia względem banku w wysokości odpowiadającej kwocie 275.499,99zł tytułem wypłaconego kredytu. Wymagalne i stwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie kwoty 212.847,95zł i 3170,19zł oraz odsetki w odsetki w tych kwot w kwocie 20.867,06zł za okres od 18 maja 2021r do 8 sierpnia 2022r i koszty postępowania za II instancję 8100zł (z których do potrącenia przedstawiono jedynie część tych kosztów- 4178,15zł) nie wymagały uprzedniego wezwania do zapłaty, ponieważ ich wymagalność wynikała z prawomocnego wyroku. W tym zakresie skuteczne było już pierwsze oświadczenie pozwanych o potrąceniu z dnia 7 listopada 2022r. W toku procesu IC 1033/21 pozwani uiszcili łączną kwotę 34.436,64zł (stanowiącą sumę rat uiszczonych w okresie od 4 marca 2021r do 3 października 2022r) . W tym zakresie oświadczenie o potrąceniu złożone przez pozwanych okazało się skuteczne dopiero po wezwaniu (...) S.A do zapłaty pismem z dnia 30 listopada 2022r. W tej części potrącenie odniosło skutek dopiero w dacie złożenia pozwanemu oświadczenia z dnia 9 grudnia 2022r. Niewątpliwie jednak skutek był taki, jak stanowi ww przepis- zważywszy, że wierzytelności stron były sobie równe, doszło do ich wzajemnego umorzenia.

Nie istnieje również żadna przeszkoda w złożeniu oświadczenia o potrąceniu mimo uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zarzutu zatrzymania- skutek umorzenia wzajemnych wierzytelności nie tylko następuje w myśl art. 499 k.c. z mocą wsteczną tj od daty od kiedy potrącenie stało się możliwe, ale też nie istnieją przepisy prawa materialnego ani procesowego, które uniemożliwiłyby konsumentowi podniesienie zarzutu potrącenia mimo skutecznego skorzystania z prawa zatrzymania.

W ramach roszczenia głównego powód dochodził również ponad ww kwotę sumy 118.391,96 zł która miała stanowić bezpodstawne wzbogacenie strony pozwanej kosztem banku.

Roszczenie to zdaniem strony powodowej znajduje postawę w przepisanych dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Jest to regulacja o charakterze otwartym, co oznacza, że enumeratywne wymienienie przypadków objętych jej stosowaniem nie jest w istocie możliwe i wynika przede wszystkim z ukształtowanej praktyki sądowej. Szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia jest tzw. świadczenie nienależne, którego definicja legalna zawarta jest w przepisie art. 410 k.c., zgodnie z którym świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Z przepisów tych wynika obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia dokonanego na podstawie nieważnej czynności prawnej. W przedmiotowej sprawie zaś świadczeniem banku była wyłącznie wypłata kapitału. Tymczasem "bezumowne korzystanie z kapitału banku" nie stanowi jakiegokolwiek świadczenia banku na rzecz kredytobiorcy, ale jest wynikającym z nienależnego świadczenia stanem faktycznym, które nie powoduje powstania żadnych roszczeń poza samym roszczeniem o zwrot rzeczonoego kapitału. Okoliczność, że na skutek korzystania z kapitału przez kredytobiorcę, a nie przez bank, bank nie mógł uzyskać potencjalnego zysku (choćby przez udzielenie kredytu innej osobie) nie ma tutaj żadnego znaczenia, ponieważ reżim odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie przewiduje obowiązku zapłaty *lucrum cessans* - w przeciwieństwie do reżimu odpowiedzialności odszkodowawczej (art. 361 § 2 k.c.). Należy zauważyć, że w istocie jedynym przewidzianym przez prawo cywilne świadczeniem związanym z korzystaniem z cudzego kapitału są odsetki, które mogą mieć postać odsetek umownych albo ustawowych (art. 359 k.c., art. 481 k.c.). Niezależnie od powyższego, brak jest podstaw prawnych do określenia wysokości wynagrodzenia przysługującego bankowi, jak również nie sposób nie zauważyć, że nawet w razie stwierdzenia, że

roszczenie takie przysługuje pozwanemu, to analogiczna wierzytelność przysługiwałaby pozwanemu, skoro podczas wykonywania umowy kredytu również bank korzystał z środków pieniężnych, które pozwany wpłacał tytułem rat i innych należności wynikających z umowy kredytu.

W końcu zaś godzi się zauważyć, że przyjęcie, że uznanie umów kredytu za nieważne na skutek zastosowania art. 6 ust. 1 dyrektywy nr 93/13 powoduje w konsekwencji powstanie roszczenia przedsiębiorcy o wynagrodzenie, którego wysokość mogłaby przekraczać należności wynikające z samej umowy byłoby niewątpliwie sprzeczne z ratio legis powyższej regulacji, która ma na celu ochronę konsumentów. Należy również podkreślić, że celem art. 6 dyrektywy 93/13 jest to, aby konsument nie został związany nieuczciwymi warunkami umownymi stosowanymi przez przedsiębiorcę, w tym wypadku przez bank. Ochrona ta ma służyć realizacji celu odstraszącego zawartego w art. 7 dyrektywy 93/13. Polegać ma ona na tym, by przedsiębiorca w umowach zawieranych z konsumentem nie wprowadzał nieuczciwych warunków. Obowiązek zapłaty przez konsumenta na rzecz banku wynagrodzenia za korzystanie z kapitału osłabiałoby odstraszący skutek wynikający z art. 6 i 7 dyrektywy 93/13. Takie praktyki powodowałyby, że cele dyrektywy 93/13 zostałyby pozbawione skuteczności.

Trybunał Sprawiedliwości UE uznał, że bank nie ma obowiązku płacić wynagrodzenia za korzystanie z pieniędzy konsumenta, który odstąpił od umowy i zażąda zwrotu spełnionego świadczenia na gruncie dyrektywy o transakcjach na odległość (por. wyrok z 4 czerwca 2010 r., L., C-301/18). Tym mniej prawdopodobna jest zatem jego aprobata dla tego rodzaju żądania zgłaszanego przez przedsiębiorcę w związku z upadkiem transakcji z powodu zastosowania przez tego przedsiębiorcę klauzuli abuzywnej. Byłoby to stanowisko wprost sprzeczne z dyrektywą 93/13, albowiem zarówno dyrektywa, jak również jej interpretacja w acqis communautaire są silnie naznaczone myślą o pierwotnej naganności strony posługującej się i to w działalności profesjonalnej, stale klauzulami abuzywnymi (por. E. Łętowska, Kwalifikacje prawne ... , Iustitia Nr 3(41)/2020, str. 127).

Z powyższym w pełni koresponduje wyrok TSUE w sprawie IC 520-21 wyrażający pogląd, że bankom nie przysługuje prawo do roszczenia pieniężnego wykraczającego poza sam zwrot kapitału kredytu przez konsumenta. Uznanie umowy kredytu hipotecznego za nieważną stanowi konsekwencję zamieszczenia w tej umowie nieuczciwych warunków przez bank. Przedsiębiorca nie może czerpać korzyści gospodarczych z sytuacji powstałej na skutek własnego bezprawnego działania. W przypadku uwzględniania takich roszczeń banków, nie byłoby to działanie zniechęcające te instytucje do dalszego stosowania nieuczciwych warunków w umowach kredytowych. Dodatkowo naliczanie wynagrodzenia przez banki za kapitał udzielony mocą umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, określane niekiedy mianem bezpodstawnego wzbogacenia konsumenta, mogłoby zniechęcić konsumentów do dochodzenia swoich praw przed sądem. To z kolei pozbawiło by skuteczności dyrektywę 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Choć przywołana opinia nie jest wiążąca, to jednak w pełni pokrywa się z ugruntowanym stanowiskiem doktryny prawa krajowego.

Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że konsekwencją nieważności całej umowy jest obowiązek zapłaty przez pozwanych na rzecz powoda wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału kredytu, nawet przypisując takiemu roszczeniu cechy instytucji bezpodstawnego wzbogacenia. Tym samym Sąd oddalił powództwo w całości.

Roszczenie powoda nie było przedawnione- jak wynika z uzasadnienia wyroku wydanego w sprawie IC 1033/21 po raz pierwszy konsumentki wezwali powodowy Bank do zapłaty w 2021r, powołując się na nieważność umowy, zatem w grudniu 2022r trzyletni termin przedawnienia nie mógł jeszcze upłynąć.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd ustalił na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności na dokumentach zawartych w aktach niniejszej sprawy. Żadna ze stron nie kwestionowała dowodów z dokumentów co do ich treści. Strony co najwyżej wywodziły z nich odmienne skutki prawne. Sąd nie dopatrył się okoliczności, które podważałyby wiarygodność dowodów z dokumentów. W ocenie Sądu nie budzą one żadnych zastrzeżeń. Ponadto fakty stanowiące podstawę rozstrzygnięcia w większości były niesporne, zaś spór skupiał się przede wszystkim na ocenie prawnej dochodzonych przez powoda roszczeń i podnoszonych przez pozwanych zarzutów. Mając na uwadze wyżej wskazane rozważania Sąd pominął także dowód z opinii biegłego.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu , na które składają się wynagrodzenie pełnomocnika obliczone od wartości przedmiotu sporu na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r.(5.400zł) i opłata skarbową od pełnomocnictwa (17zł) oparto o treść art. 98§ 1 k.p.c.

Sąd podzielił stanowisko powodów, że należy się każdemu z nich zwrot kosztów procesu, ponieważ przyjęcie za przeciwnym stanowiskiem, że przysługuje współuczestnikom zwrot kosztów wynagrodzenia w wysokości wynagrodzenia jednego adwokata, gdyż sprawa jest jedna, oznaczałoby, że dokonuje się rozstrzygnięcia o kosztach należnych de facto pełnomocnikowi, a nie osobie, którą on reprezentuje.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO Joanna Kitłowska-Moroz

.

IC 3712/22 Zarządzenie

- 1.odnotować w kontrolce uzasadnień
2. doręczyć pełn. powodów i pełn.pozwanych wyrok z uzasadnieniem (portal)
3. z zażaleniem, apelacją lub za 21 dni od wykonania

14.08.2023r SSO Joanna Kitłowska-Moroz